

Duurzaamheid in de Brienenhof

KICK-OFF BIJEENKOMST 17-11-2021

WE BEGINNEN OM 20.00 UUR !





Initiatief van enkele bewoners van de wijk Brienshof

Onderdeel van de wijkagenda Elst Oost – i.s.m. Buurtvereniging Brienshof en Wijkplatform Elst Oost

Brienshof

Agenda 17 november 2021

- ▶ Opening om 20.00 uur (Johan en Hans) 10 min
- ▶ Belang van aandacht voor verduurzamen (Klimaatburgemeester Brigitta Nijssen) 15 min
- ▶ Verduurzaming in Gemeente Overbetuwe (Michael Urlings) 10 min
- ▶ Loket Duurzaam Wonen (Wim van Megen) 10 min
- ▶ Pauze
- ▶ Brainstorm: wat hebben we gedaan, wat gaan we doen?
- ▶ Duurzaamheid en klimaatadaptatie in de wijk
- ▶ Hoe nu verder?

Ga naar: www.menti.com. Vul in: 8415 3115

Waar denk je aan bij het begrip duurzaamheid?



Parijs akkoord

en het Nederlands
klimaatakkoord

- ▶ Uitstoot in 2030 49% lager vergeleken met 1990
- ▶ Klimaatakkoord is verdeeld in vijf gebieden
 - ▶ Duurzame elektriciteit
 - ▶ Gebouwde omgeving
 - ▶ Landbouw
 - ▶ Mobiliteit
 - ▶ Industrie

Gemeente Overbetuwe

Routekaart duurzaam
Overbetuwe

- ▶ De gemeente Overbetuwe wil het goede voorbeeld geven
- ▶ Bewoners en bedrijven zorgen zelf voor initiatief en uitvoering, de gemeente helpt waar nodig
- ▶ Projecten moeten er toe doen en breed toepasbaar zijn
- ▶ Projecten moeten bijdragen aan verbetering van de leefomgeving en lokale economie

Klimaatverandering in Overbetuwe



- ▶ Samen met Klimaat Actief Rivierenland doet de gemeente Overbetuwe een peiling om er achter te komen hoe goed inwoners al voorbereid zijn op klimaatverandering. De één heeft al een groen dak, de ander start met een regenton. Weer een ander weet nog niet zo goed wat hij kan doen. Wat weet jij van klimaatverandering en klimaatadaptatie?

Deel je kennis in 3 minuten. Swipe op <https://klimaatactief.swipocratie.nl/> en laat je laat je stem horen!

Brienshof

Agenda 17 november 2021

- ▶ Opening om 20.00 uur (Johan en Hans) 10 min
- ▶ Belang van aandacht voor verduurzamen (Klimaatburgemeester Brigitta Nijssen) 15 min
- ▶ Verduurzaming in Gemeente Overbetuwe (Michael Urlings) 10 min
- ▶ Loket Duurzaam Wonen (Wim van Megen) 10 min
- ▶ Pauze
- ▶ Brainstorm: wat hebben we gedaan, wat gaan we doen?
- ▶ Duurzaamheid en klimaatadaptatie in de wijk
- ▶ Hoe nu verder?

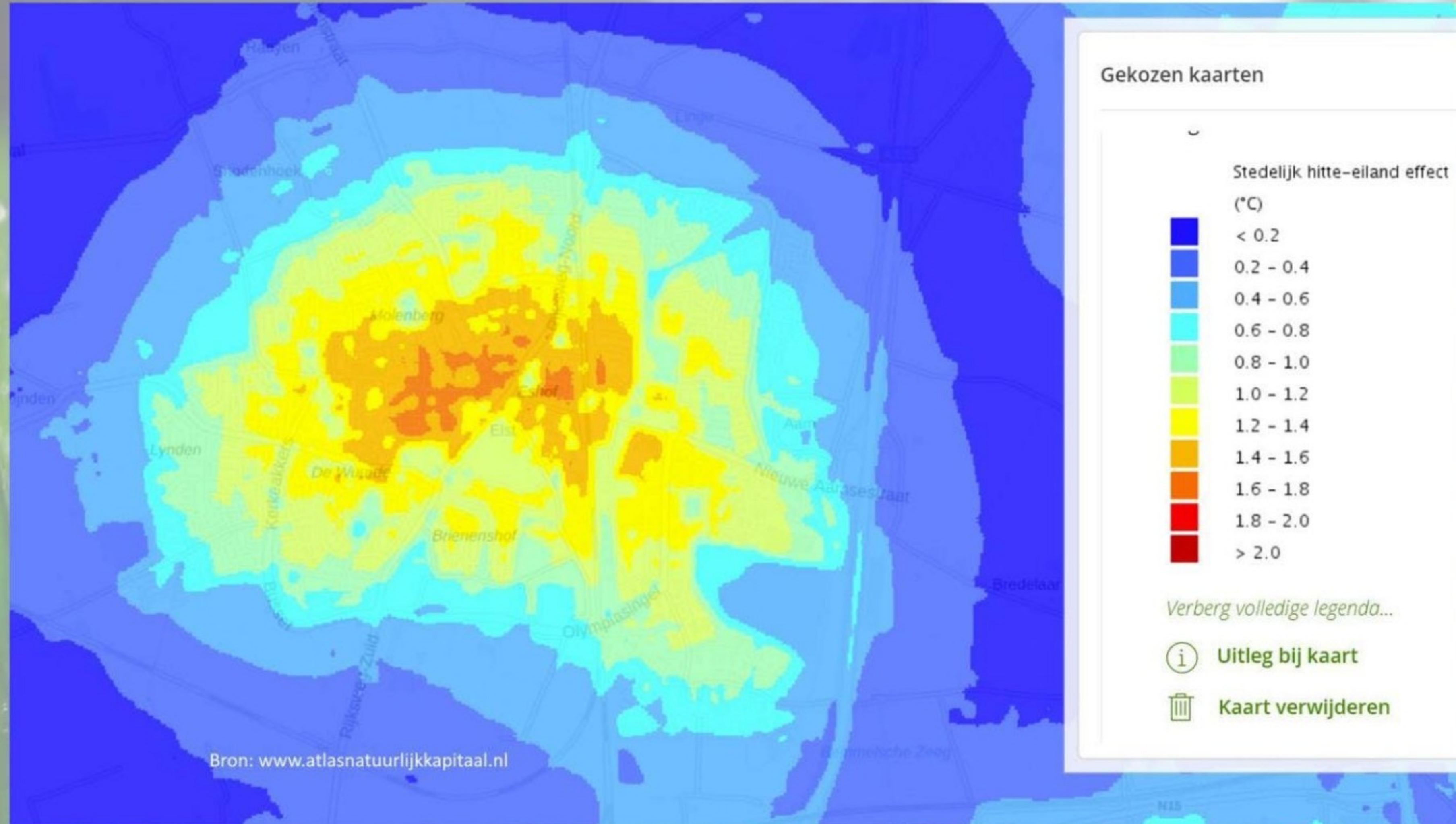
Klimaatadaptatie

Brigitta Nijssen

Wat is klimaatadaptatie?

- Aanpassen aan het nieuwe klimaat
- Kwetsbaarheden verminderen
 - Warmte
 - Water
 - Droogte

Warmte



Warmte

- Tegels er uit, groen er in
- Natuurlijke schaduw
 - Bomen
 - Pergola
- Groene daken

Warmte – Denk creatief!



Water

- Regenpijp afkoppelen
- Wadi
- Waterdoorlatende bestrating
 - Stapstenen
 - Grind

Water – Denk creatief!



Droogte

- Regenton
- Bodembedekking
- Type beplanting

Droogte – Denk creatief



Klimaatadaptatie

- Ga aan de slag, klein of groot
- Denk creatief
- Doe het samen!

Rol gemeente Overbetuwe voor verduurzaming buurt Brienenshof

Michael Urlings

Kwartiermaker Warmte

17 november 2021



Voorstellen

Michael Urlings

Kwartiermaker warmte
Gemeente Overbetuwe

Driven by Values, onderdeel van Stantec



TVW

Startpunt

In 2020 vastgesteld

Opgave is om dat naar uitvoeringsprojecten te brengen

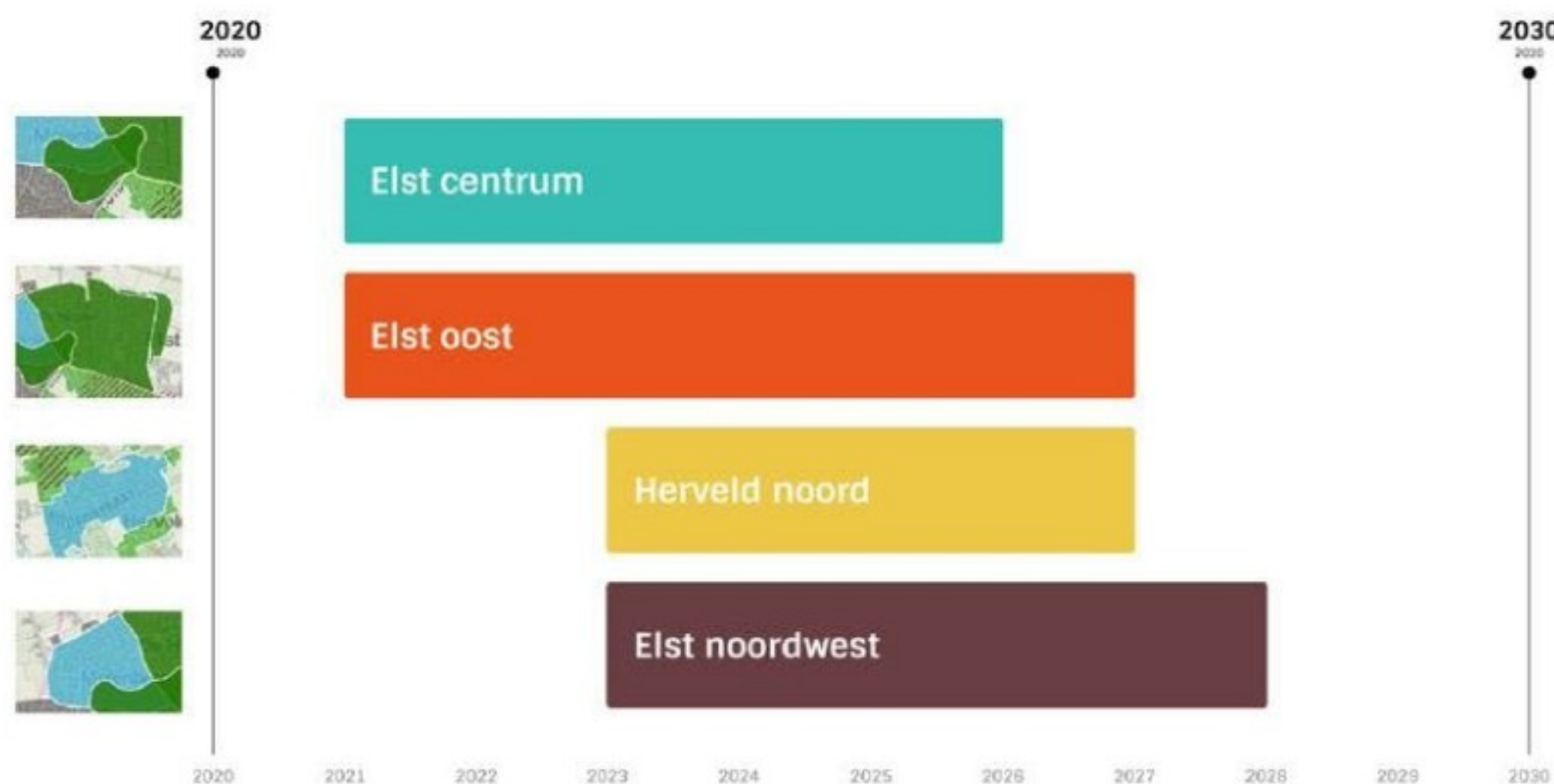
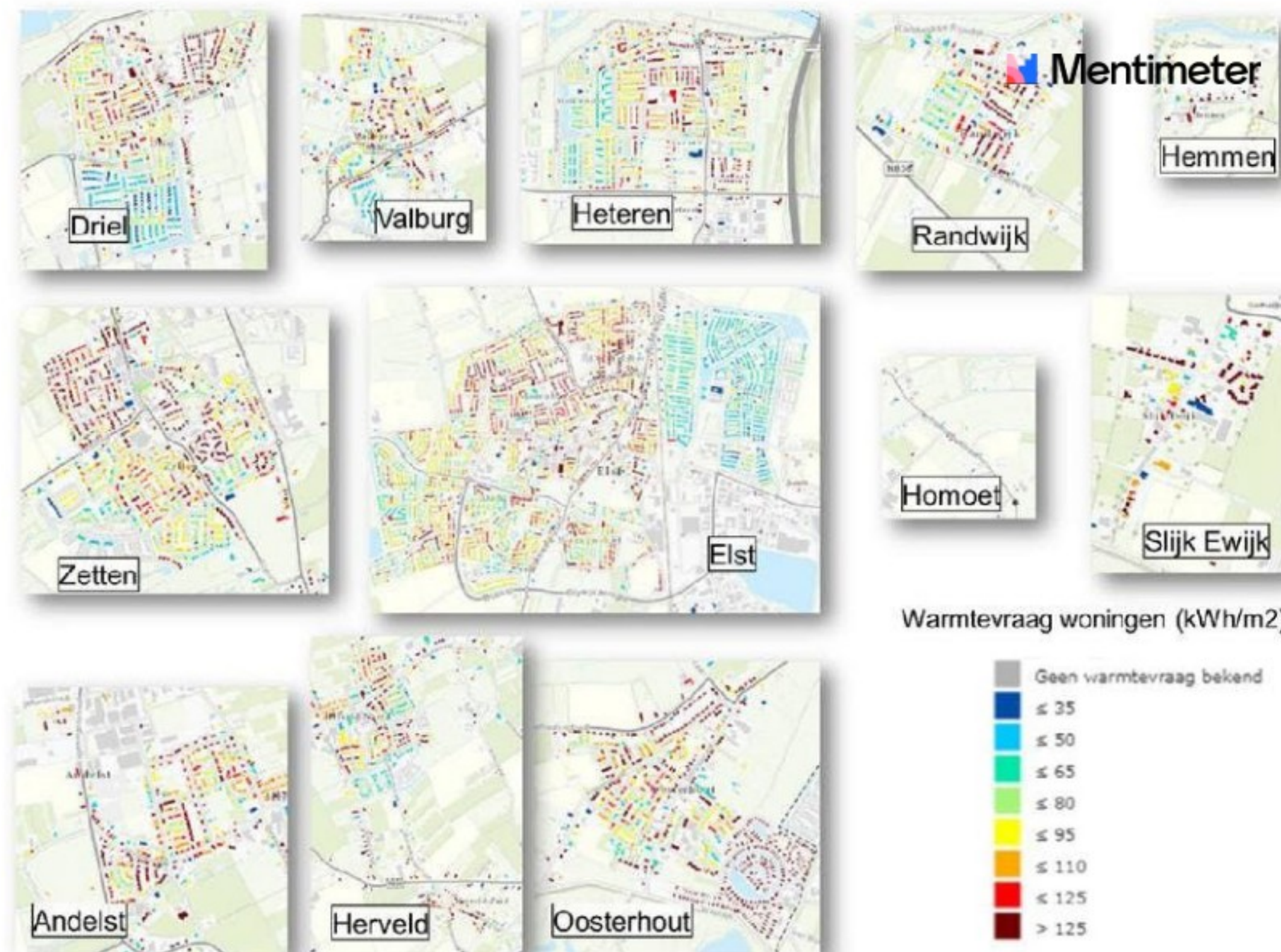
Op basis van initiatieven werken naar een convenant



Transitievisie Warmte
Overbetuwe
definitief concept, 28 januari 2020

Planning

Voor 2030 20% CO₂-reductie



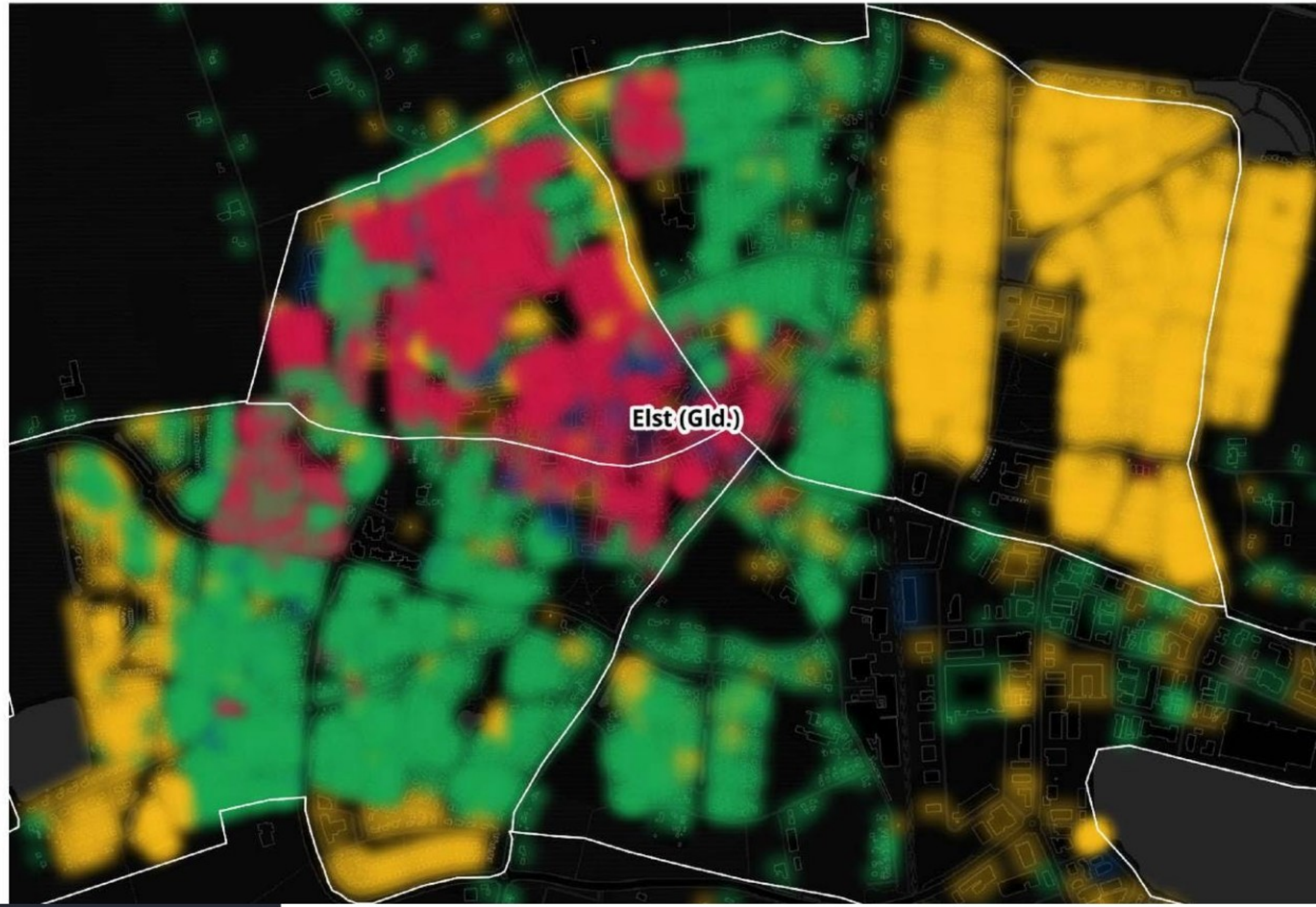
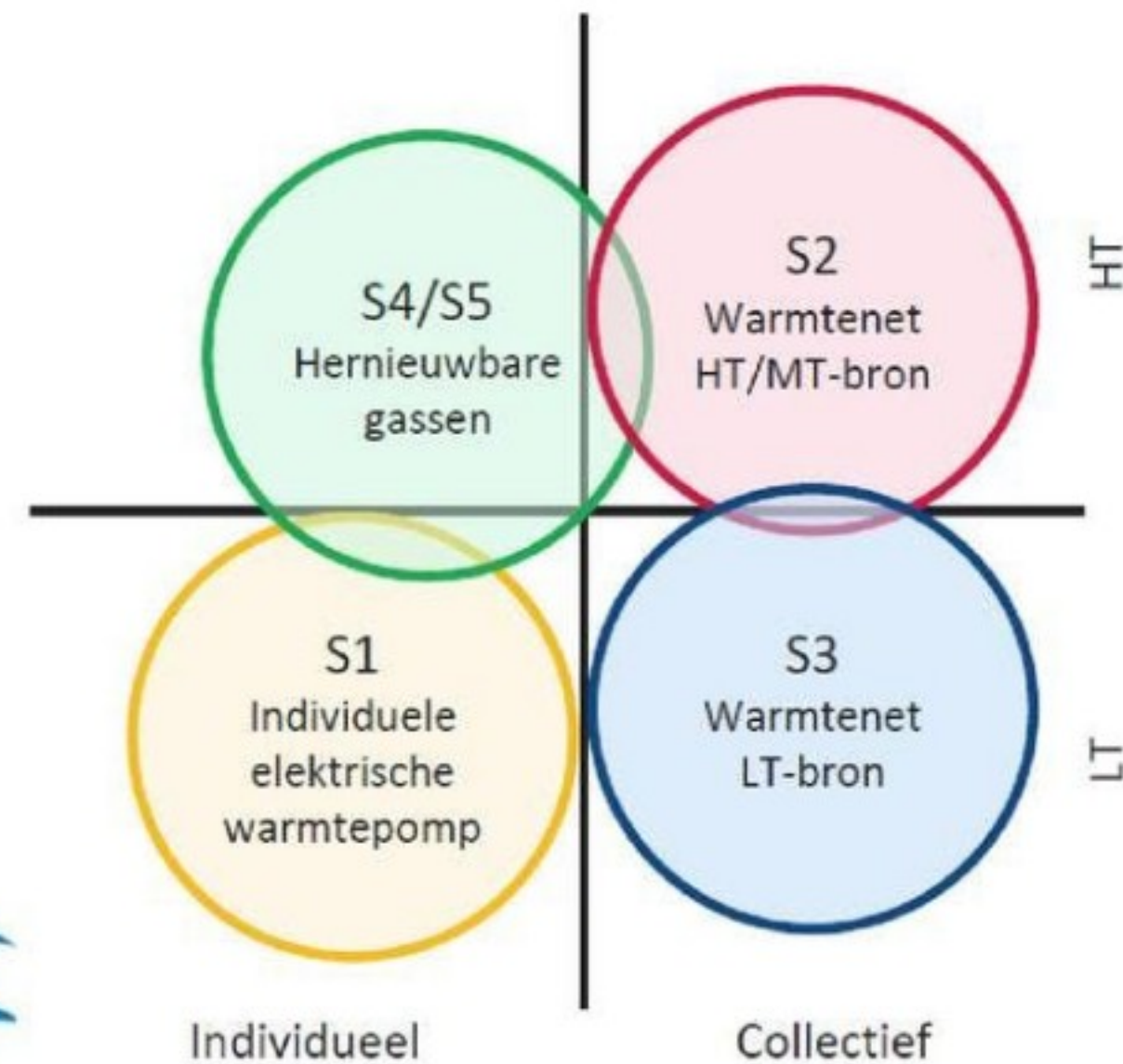
Wijk/gebied/dorpskern	Voorgestelde acties
Elst centrum Wijkuitvoeringsplan 2021-2025	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek naar potentie TEO uit Aamseplas en restwarmte van bedrijven als Heinz en Logoplaste. Onderzoek naar koudevraag van utiliteit en bedrijven voor mogelijkheden WKO-systemen In gesprek met ondernemers over vraag en aanbod van warmte en koude. Ondernemers kunnen zowel vrager als leverancier zijn Transitiegereed maken van appartementen en utiliteit, aanhaken bij nieuwbouw en renovatie van woningen.
Elst oost Wijkuitvoeringsplan 2021-2026	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek warmteoplossing: collectief/individueel In gesprek met actieve buurtvereniging Eshof Pilot met bewoners: zijn woningen geschikt voor lage temperatuur met bestaande systeem, temperatuur verlagen van CV-ketel De woningen van na 2005, 40 graden ready maken Eventueel onderzoek naar bronnen bij keuze voor collectief, zoals de inzet van TEO van de Aamseplas en in gesprek met ondernemers
Herveld Noord Wijkuitvoeringsplan 2023-2026	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek/haalbaarheid naar een duurzame bron (omgevingswarmte, zonnethermie, hybrideoplossing) Transitiegereed maken van de meergezinswoningen, utiliteit, woningen Valburg In gesprek met lokale stakeholders om aan te sluiten bij een eventueel lokaal net, zoals het zalencentrum en de Rabobank
Elst noordwest Wijkuitvoeringsplan 2023-2028	<ul style="list-style-type: none"> Transitiegereed maken van appartementen en utiliteit, aanhaken bij nieuwbouw en renovatie van woningen. Starten in de Koninginnebuurt – 70 graden gereed maken. Dit sluit aan bij de planning van groot onderhoud van Vivare. Komende 3-5 jaar zijn daar 250 woningen aan de beurt Aanpakken grondroeringsgevoelige leidingen Liander



4 scenario's expertise centrum warmte

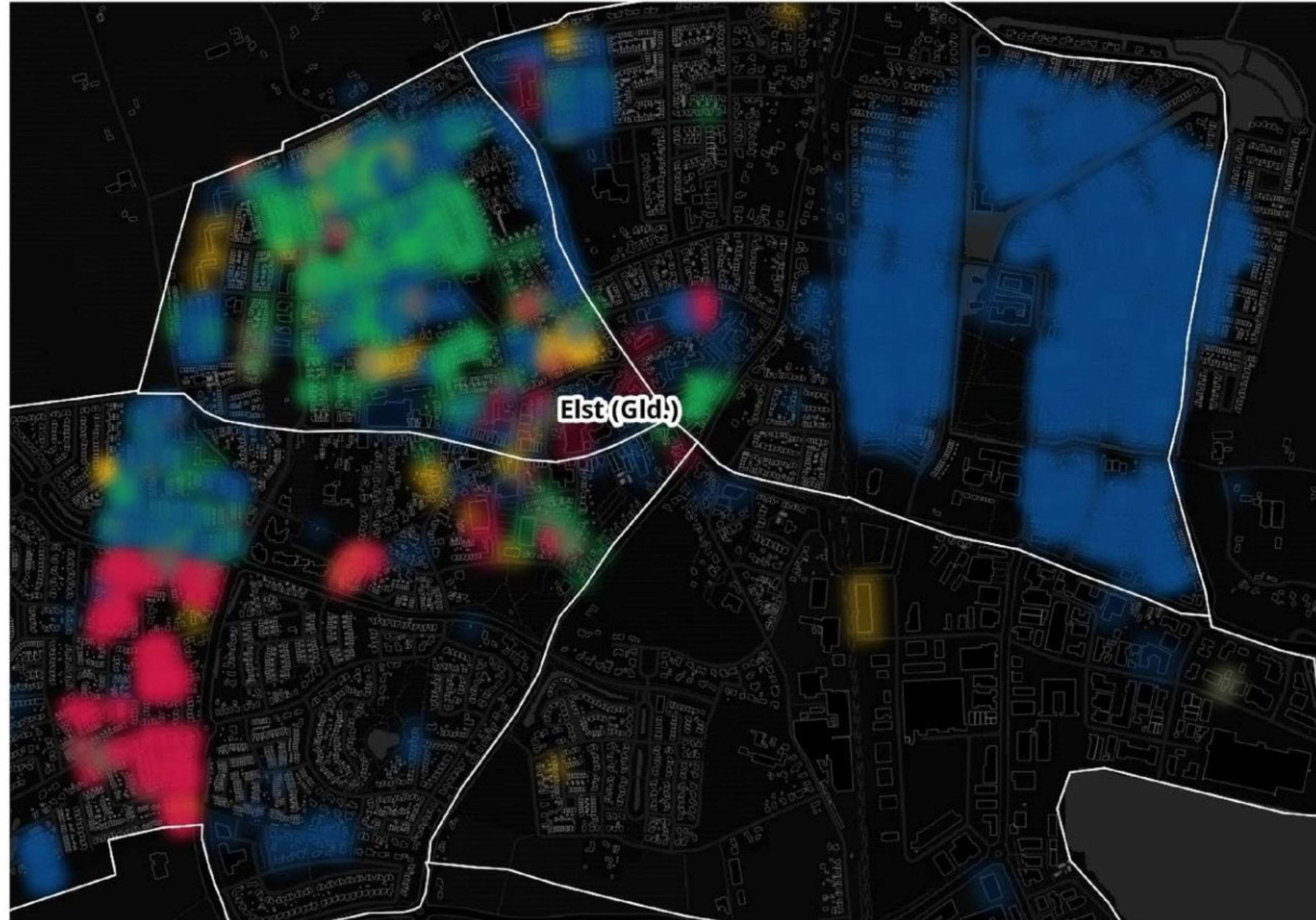
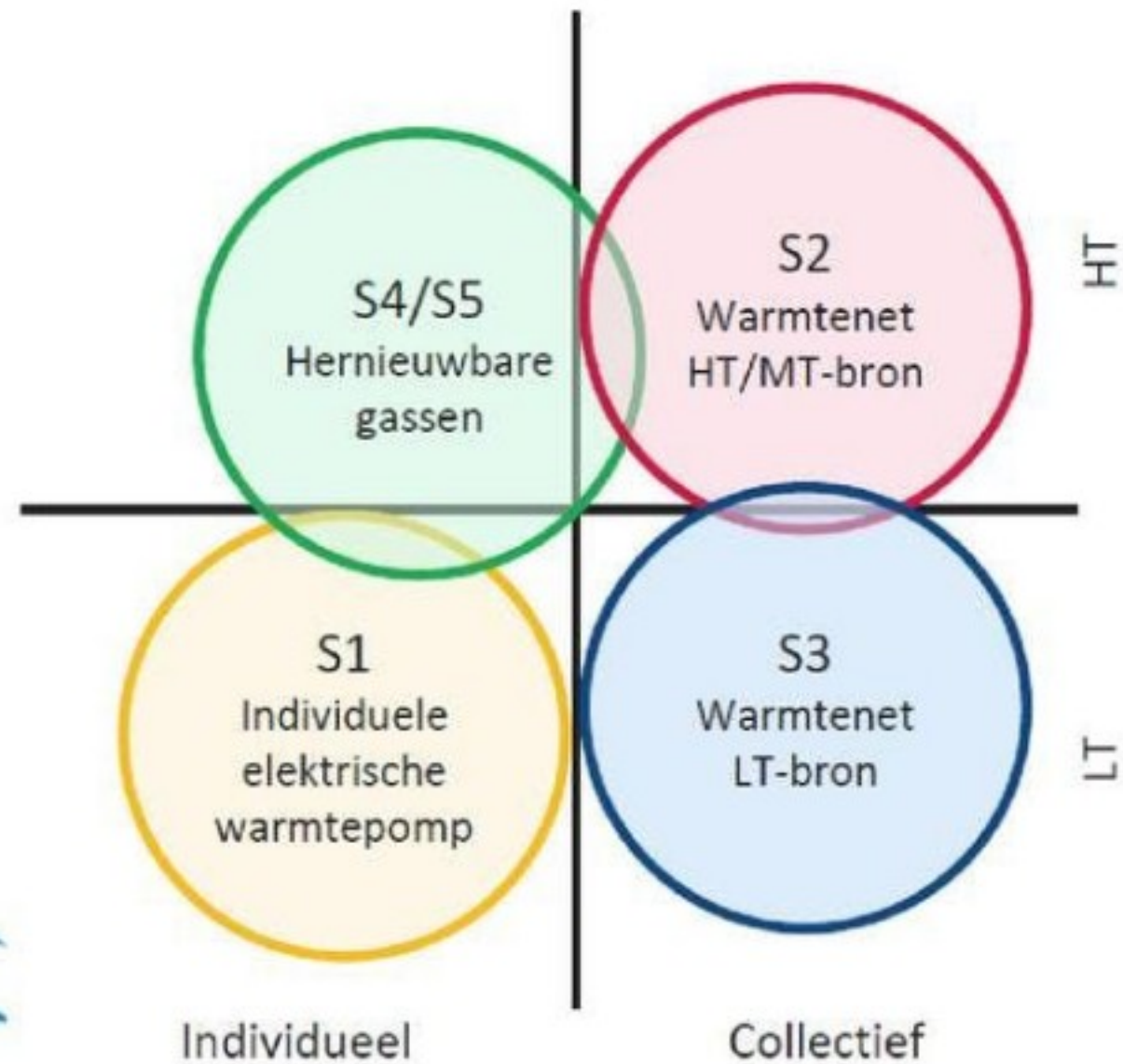
Het Expertise Centrum Warmte heeft gegevens verzameld om te bepalen waar grof welke manier tegen de laagste maatschappelijke kosten gerealiseerd kan worden.

Obv eigen tooling maken we dat inzichtelijk voor gemeenten en initiatieven



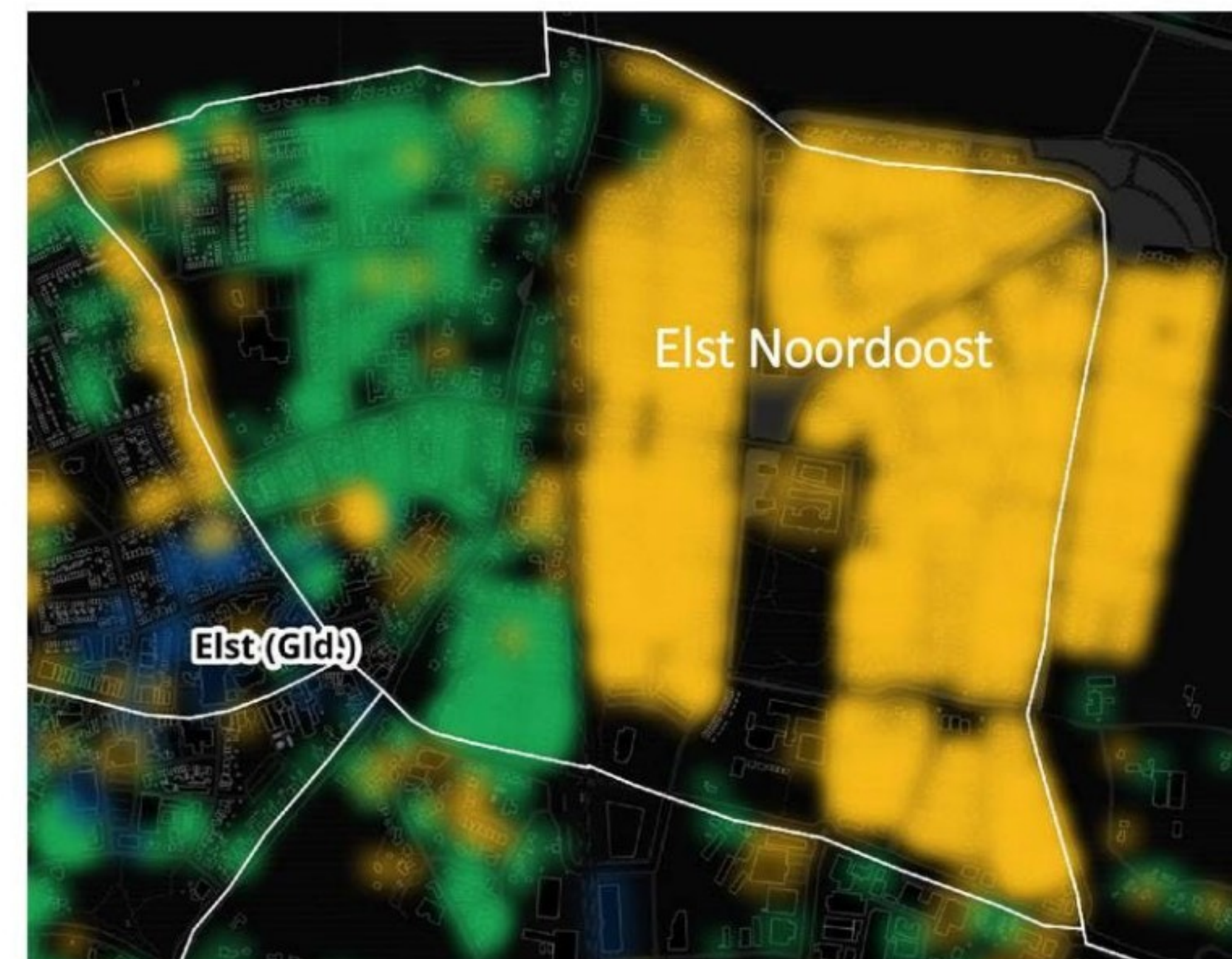
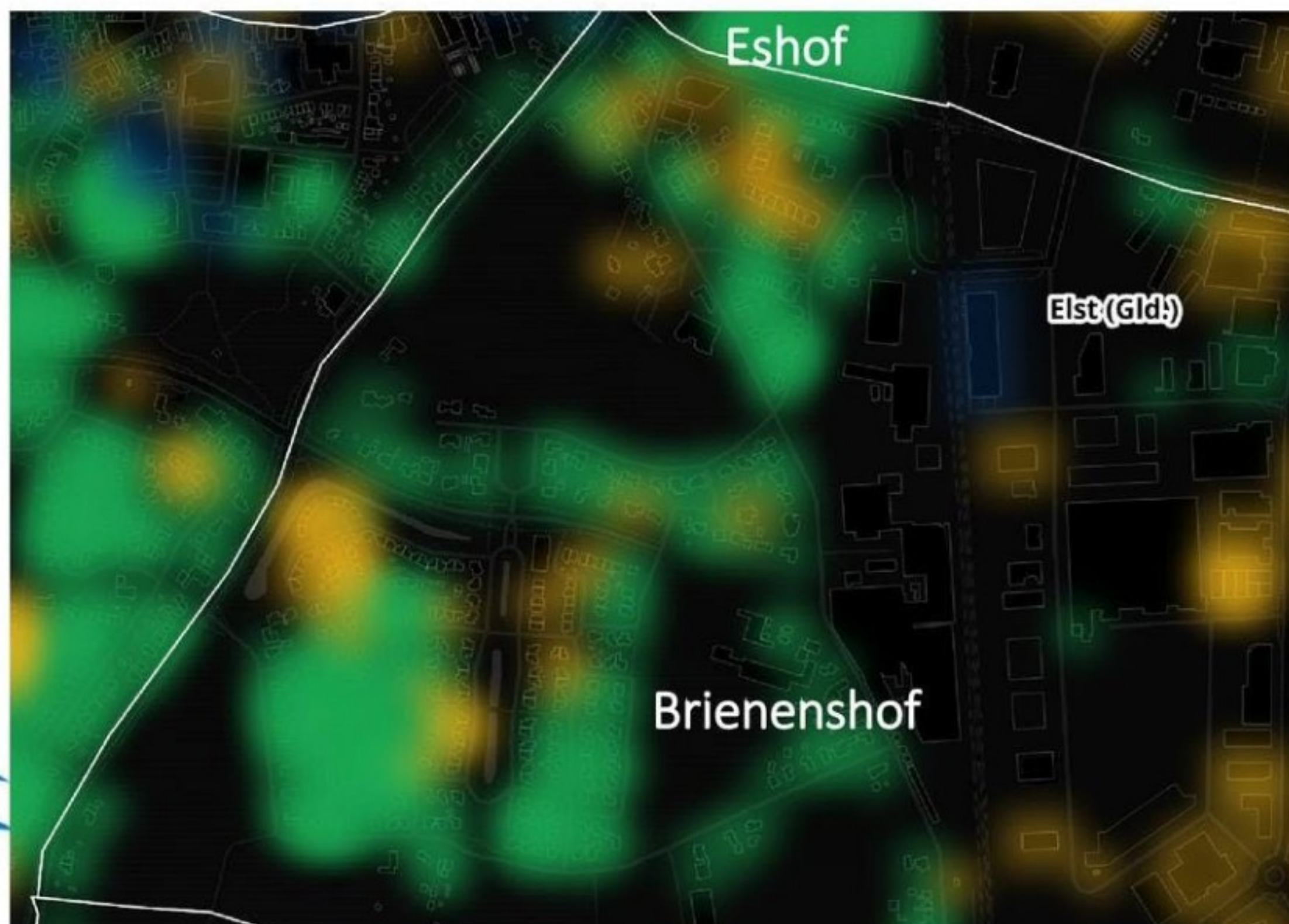
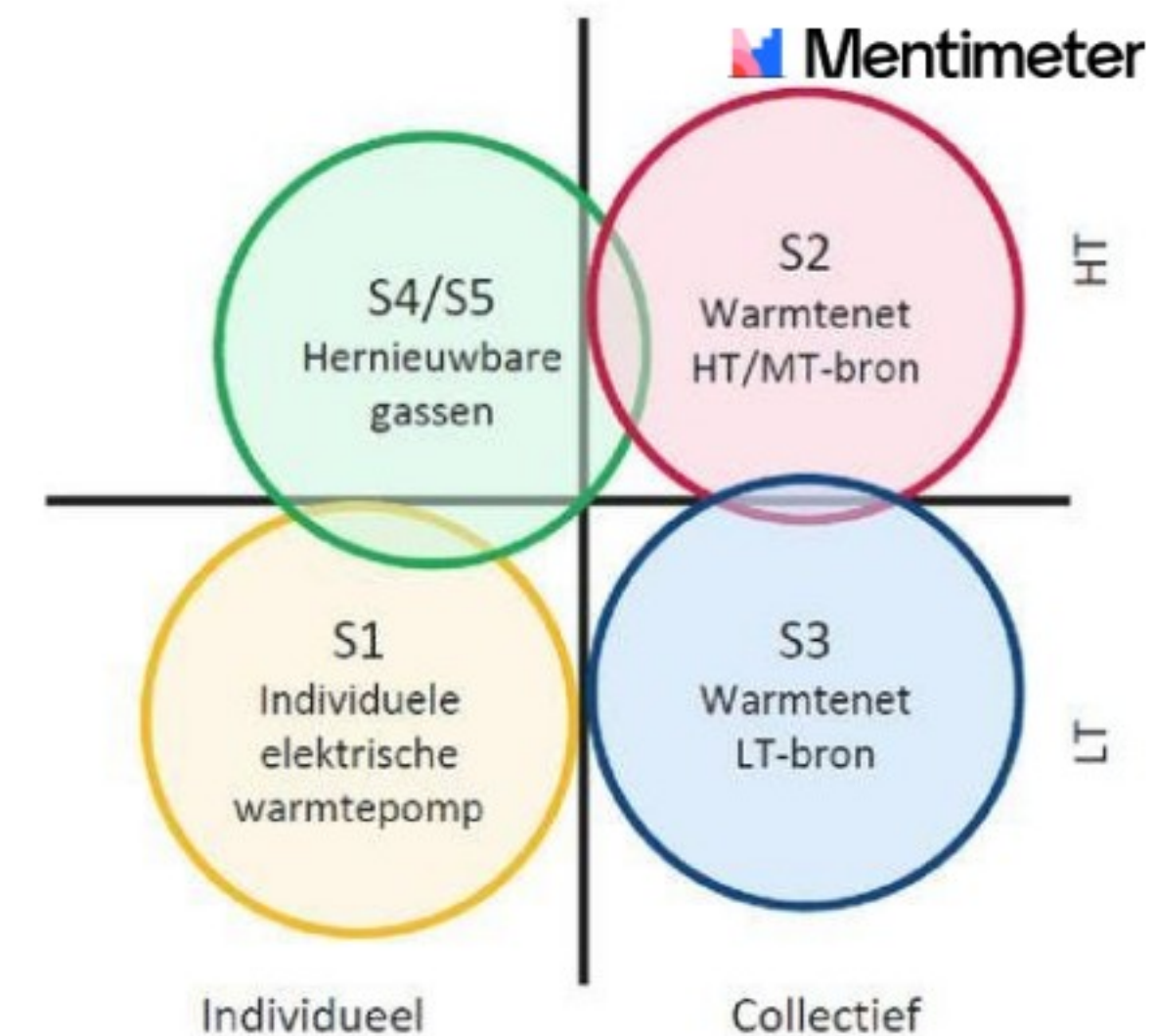
Let ook op de tweede keus

Naast individuele opties zijn er ook mogelijkheden om Elst op collectieve warmtevoorzien aan te sluiten.



Briensshof m.n. hybride

Voor Briensshof en Eshof is uiteindelijk een warmtepomp samen met een achtervang voor de koudste periode de meest kansrijke optie om aardgasvrij te raken.



Inventarisatie Driel met Buurtpeil



Hoe is de uitvraag ingevuld?



29

E-mailadressen opgehaald van inwoners die op de hoogte willen blijven

8

Stap 2B: Ideeën toegevoegd

8 inwoners hebben **21 eigen ideeën en opmerkingen** toegevoegd aan de uitvraag

+ Wat wilt u opmerken of toevoegen?



Bijvoorbeeld:



Thema 1: Duurzame warmte

1. Van welke maatregelen voor Duurzame Warmte wilt u meer weten?	Aantal keer gekozen
Een (hybride) warmtepomp aanschaffen	42
Warmte opwekken met water uit de Rijn (aquathermie)	36
Uw woning extra laten isoleren	30
Een (eigen) warmtenet in bepaalde wijken van Driel	21
Een lokaal duurzaam warmtebedrijf, met bewoners in Driel als mede-eigenaar	18
Geen enkele maatregel voor Duurzame Warmte spreekt mij aan	7
2. Welke ondersteuning zouden we samen moeten ontwikkelen in Driel?	
Meer informatie over subsidies en financiering voor Duurzame Warmte	43
Collectieve inkoop (hybride) warmtepompen: samen met de buurt opdracht geven	40
Collectieve inkoopactie isolatie: samen met de buurt opdracht geven	20
Informatie-avonden voor maatregelen Duurzame Warmte	17
Een (pop-up) loket Duurzame Warmte waar u kunt binnenlopen met vragen	6
Geen enkele vorm van ondersteuning voor Duurzame Warmte spreekt me aan	4
Ieder kwartaal een Duurzame Open Huizenroute in Driel	3



Gezamenlijk stappen zetten

- Samenwerken met ander initiatieven
- Energieloket
- Gezamenlijk inkopen
- Object gebonden financiering
- Haalbaarheid prov. Gelderland



Loket Duurzaam Wonen

Wim van Megen



Gemeente Overbetuwe

Stimuleren om energie te
besparen in de woning

■ dg.nl ■ e-mail: redactie.betuwe@gelderlander.nl ■ Telefoon: 088-0132472 ■ zaterdag 13 november 2021



Betuwe

► **Ledlampen, tochtstrips of cheque voor inwoners Lingewaard en Overbetuwe**

Cadeaus voor energiebesparing

De gemeenten Overbetuwe en Lingewaard gaan met geld, goederen, advies en cursussen inwoners stimuleren om energie te besparen in hun woning.

**Lex Halsema
Bemmel/Elst**

Een gratis ledlamp, tochtstrip of isolatiefolie voor radiatoren in Lingewaard, of een cheque van 90 euro om zelf materialen te kopen in Overbetuwe. Die laatste gemeente is deze week begonnen met het rondsturen van bijna drieduizend cheques aan inwoners.

Beide gemeenten hebben van het

rijk circa 3 ton euro gekregen om op lokaal niveau duurzaamheidsmaatregelen te stimuleren. Het gaat om de Regeling Reductie Energieverbruik Woningen (RREW) waarmee de rijksoverheid het energieverbruik in woningen omlaag wil brengen.

Een taak die, als het om de kosten gaat, grotendeels bij de inwoners van Nederlandse gemeenten zelf wordt neergelegd. Met deze subsidie hopen beide gemeenten het voor inwoners makkelijker te maken zelf de eerste stap te zetten.

Overbetuwe richt zich op huurders en woningbezitters. Daar wordt, naast de cheques, ook geld gestoken in cursussen (online) en persoonlijke adviezen. Zo kunnen

huizenbezitters en verenigingen van eigenaren tips krijgen over hoe je het beste collectief inkoopacties kunt opzetten voor bijvoorbeeld woningisolatie, zonnepanelen of warmtepompen.

Ook wordt gewerkt aan samenwerking met lokale aanbieders van die materialen met als doel zowel



Deze actie is goed voor het milieu maar ook voor de portemonnee

– Dimitri Horsthuis-Tangelder

lokale bedrijven te helpen als de kosten voor de inwoners zo laag mogelijk te houden.

Volgens de Overbetuwse wethouder Dimitri Horsthuis-Tangelder is deze campagne gewenst nu de energieprijzen zo hard omhoog gaan. „In deze tijden met hoge energierekeningen is deze rijkssubsidie meer dan welkom. Het helpt ons onze inwoners te stimuleren energie te besparen en/of op te wekken. Goed voor het milieu, maar zeker ook voor de portemonnee.”

Lingewaard moet de precieze aanpak nog uitwerken, maar legt de nadruk op bewoners van huurwoningen. Een woordvoerder van de gemeente Lingewaard noemt het

besparen van kosten op de energierekening belangrijk en zegt dat die gemeente vooral richting huurders met praktische gratis spullen over de brug komt. 'Denk aan een waterbesparende douchekop, tochtstrips voor de brievenbus in de voordeur, ledlampen of isolatiefolie voor radiatoren. Met dat soort simpele middelen is door huurders al veel energiewinst te halen', aldus de woordvoerder.

Beide gemeenten informeren inwoners over de mogelijkheden via de gemeentepagina in de huis-aan-huisbladen en via de gemeentelijke websites. Alle plannen voor inzet van de RREW-gelden staan voor het restant van dit jaar en voor 2022 op de agenda.

Gratis cadeaubon van 90 euro

[www.regionaalenergieloket.nl/
cadeaubon](http://www.regionaalenergieloket.nl/cadeaubon)

Gratis cadeaubon voor energiebesparen- de maatregelen!

Steeds meer bewoners gaan aan de slag met energie besparen. In een energiezuinig huis woont u prettiger en heeft u een lagere energierekening. Daarnaast is energie besparen goed voor het milieu. Doet u ook mee?



OP=OP!

Het aantal bonnen is beperkt, dus wacht niet te lang! Bekijk alle voorwaarden, deelnemende winkels en de producten waarvoor u de cadeaubon kunt gebruiken op www.regionaalenergieloket.nl/cadeaubon.

Gratis cadeaubon van € 90

De gemeente Overbetuwe geeft u in samenwerking met Regionaal Energieloket een gratis cadeaubon. Deze kunt u gebruiken voor energiebesparende producten. Denk aan tochtstrippen, ledlampen of een waterbesparende douchekop. U kunt de cadeaubon inwisselen bij een van de deelnemende webshops of winkels bij u in de buurt.

Heeft u vragen?

Neem dan contact op met Regionaal Energieloket via cadeaubon@regionaalenergieloket.nl of bel naar telefoonnummer 088 525 4110.

Vraag uw cadeaubon aan

1. Ga naar www.regionaalenergieloket.nl/cadeaubon of scan de QR-code hierboven;
2. Klik op de knop 'cadeaubon aanvragen';
3. Vul uw gegevens in en kies of u de cadeaubon wilt besteden in de webshop of in de plaatselijke winkel.



PAUZE



Brienshof

Agenda 17 november 2021

- ▶ Opening om 20.00 uur (Johan en Hans) 10 min
- ▶ Belang van aandacht voor verduurzamen (Klimaatburgemeester Brigitta Nijssen) 15 min
- ▶ Verduurzaming in Gemeente Overbetuwe (Michael Urlings) 10 min
- ▶ Loket Duurzaam Wonen (Wim van Megen) 10 min
- ▶ Pauze
- ▶ Brainstorm: wat hebben we gedaan, wat gaan we doen?
- ▶ Duurzaamheid en klimaatadaptatie in de wijk
- ▶ Hoe nu verder?

Brienshof

Project duurzaamheid

- ▶ Duurzaamheid verdeeld in twee takken:
 - ▶ Verduurzaming van de huizen
 - ▶ Verduurzaming van de wijk

Bewoners Brienshof

Enkele concrete voorbeelden
van Johan en Hans

JOHAN

- ▶ Zonnepanelen op het dak
- ▶ Groen dak op de garage
- ▶ Regenton
- ▶ Elektrische auto

HANS

- ▶ Zonnepanelen op het dak
- ▶ Vijver
- ▶ Moestuin
- ▶ Bloementuin / vlinderstruik
- ▶ Insectenhotel

Maatregelen Hans



Concrete stappen zetten

Inventarisatie onder de
aanwezige wijkbewoners

- ▶ Wat heb je al gedaan op het gebied van duurzaamheid / klimaatadaptatie?
- ▶ Wat ben je nog van plan om te gaan doen op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie?
- ▶ Welke vragen heb je? Welke ondersteuning heb je nodig?

Wat heb je al gedaan op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

koken op elektra

zonnepanelen

zonnepanelen

Hr++ glas

Zonnepanelen

Zonnepanelen

Isolatie

veranda

regenton

Wat heb je al gedaan op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

HR++ Glas

Vloerverwarming

Cooker, inductiekookplaat

zonnepanelen

Zonnepanelen

Zonnepanelen

regenton

vogelhuis & insectenhotel

Monitor stroomverbruik

Wat heb je al gedaan op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

Regentonnen

tegels uit tuin

Dak nisolatie

muur en vloer isolatie

isoleren

Stenen eruit

Nieuwe mechanische ventilatie

Inductie koken

Vogelhuisjes

Wat heb je al gedaan op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

Elektrisch koken

HR++ glas

zonnepanelen

Zonnepanelen

Groendak

Vloerisolatie

cooker

Elektrisch koken. Regenton.

regenton

Wat heb je al gedaan op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

HR++ glas

Regenton

Groene stroom

vloerverwarming

Groene tuin

Insectenhôtels

HR ++ glas zolderverdieping

Elektrisch koken

Veel groen in de tuin

Wat heb je al gedaan op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

geen stenen tuin

Inductie

Groene aanleg boomspiegels

Tegels eruit

Regenton

airco die ook verwarmt om minder gas te gebruiken

isolatie

Vogelhuisjes

Inductie

Wat heb je al gedaan op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

HR++ramen benedenverdieping

Regenton

Regenton

thermostaat graadje lager

zonnepanelen op wit dak, aantal ruiten vervangen, koken op inductie, regenton, vogelhuisjes en insectenhotels, veel schaduw in tuin

Koelkast en vriezer vervangen

Regenton

Groendak

Meer bloeiende planten

Wat heb je al gedaan op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

grind NIET vervangen

Regenton

Grind op oprit ipv stenen

tegels weghalen

Insecten hotel

regenton, veel groen in de tuin, veel schaduw door bomen en pergola, vijver,

Insect vriendelijke tuin

Bij en vogel vriendelijke planten

Meer fietsen, minder autorijden

Wat heb je al gedaan op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

Vogelhuisje

Planten die hier goed groeien

Weinig lege grond ivm droogte

Wat heb je al gedaan aan klimaatadaptatie? (om je huis)

maar dat is toch hetzelfde?

Niks

Dier- en insect vriendelijke tuin

regenton

Bomen en struiken

Veel groen om het huis

Groendak

regenton

minder vlees eten

Wat heb je al gedaan aan klimaatadaptatie? (om je huis)

Hybride auto

insectenhotel

Vijver met ondiep gedeelte voor
vogels en egels

Hybride auto

Schaduw dmv bomen

Bomen behouden

Regenton

Bomen

lets meer groen in de tuin

Wat heb je al gedaan aan klimaatadaptatie? (om je huis)

veel planten voor bijen

Bewust boodschappen doen

Geveltuinen

Schaduw bomen

Oprit grind

Wat is klimaatadaptatie precies?

Insect en vogelvriendelijke beplanting

Meer fietsen, minder autorijden

Insectvriendelijke tuin

Wat heb je al gedaan aan klimaatadaptatie? (om je huis)

Regentonnen

Zo min mogelijk bestrating, GRAS

Elektrische auto

Groene tuin

vogelhuisjes / insectenhotel

we zijn vegetariërs

Hybride auto

fietsen naar het werk ipv auto

Minder vlees eten

Wat heb je al gedaan aan klimaatadaptatie? (om je huis)

Met de fiets of benenwagen
boodschappen doen

Extra isoleren

Regenwater opvangen en
hergebruiken in huis

Gras laat maaien

Warmtepomp

Vogelhuisjes

Groene gevel

Wat ben je van plan nog te gaan doen op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

groen dak

Groen dak

Zonnepanelen

Isolatie

Hybride warmtepomp

van het gas af

inductie koken

Warmtepomp

Groen dak

Wat ben je van plan nog te gaan doen op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

Electrische auto

HR ++ glas

bij vervanging van lampen naar LED

Zonnepanelen,
luchtwarmtewaterpomp

Elektrisch koken

groen dak op garage

Warmtepomp

Warmtepomp

Isolatie

Wat ben je van plan nog te gaan doen op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

Vervangen glas door hè++

Hybride warmtepomp

meer led verlichting

Weet ik nog niet.

Meer regentonnen

Witte bitumen op dak, zonnepanelen

Regenton, sedumdak, zonnepanelen,
electrischkoken

deel bestrating vervangen door
waterdoorlatende bestrating

Nieuwe deuren, minder tocht

Wat ben je van plan nog te gaan doen op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

zonneboiler wellicht

Zonnepanelen

Gasloos worden ooit

Boiler op elektra of zonneboiler

Meer led lampen

Hr ++ glas hele huis

HR++glas begane grond

Wellicht nog Sedum

Regenwater bergen in directe omgeving

Wat ben je van plan nog te gaan doen op het gebied van duurzaamheid? (in of aan je woning)

Groente tuin starten in wijk?

nog een regenton,

Elektrische laadpalen op openbare parkeerplaats

Wat ben je van plan nog te gaan doen op het gebied van klimaatadaptatie? (in of aan je woning)

Meer regentonnen

Regenpijp afkoppelen

Boomspiegels beplanten

Elektrische of hybride auto

Regenwater opvang

Wadi's in de wijk

Tiny forest

Nog minder met de auto, wellicht in de toekomst een elektrische auto

Meer bomen in de wijk

Wat ben je van plan nog te gaan doen op het gebied van klimaatadaptatie? (in of aan je woning)

Regenpijpen afkoppelen

Elektrische auto

Wadi's in de wijk

Bloemenveld zaaien in berm

Regenton

Minder auto gebruik

Elektrische deelauto

Meer bomen, meer beplanting

Elektrische auto

Wat ben je van plan nog te gaan doen op het gebied van klimaatadaptatie? (in of aan je woning)

Vruchtenbomen

wellicht een extra regenton

Meer groen

De Heinz vrachtwagens echt de wijk uit

Advies

Welke vragen heb je? Welke ondersteuning heb je nodig?

concrete tips en voorbeelden

Subsidies zijn altijd leuk

Bodemisolatie

Gezamenlijke inkoop voor schoonmaak zonnepanelen

Technisch: welke mogelijkheden zijn er?

Idd wie heeft dezelfde behoeftes? dan kunnen we kennis en kunde combineren

Wij hebben twee energie/zonnepaneeladviezen liggen, graag hulp van Wim (?) bij een besluit voor ons en de burens. En wie weet voor buurtgenoten

Zijn er toch mogelijkheden voor zonnepanelen bij een dak op het noorden?

Welke kleine dingen kunnen we gezamenlijk in de wijk doen om ook meer draagvlak te creëren

Welke vragen heb je? Welke ondersteuning heb je nodig?

Vloerisolatie

mogelijkheden voor extra isolatie

Vervangen isolerend glas

Tips voor betrouwbare partijen voor bijv. warmtepomp.

inventarisatie mogelijkheden groen dak

Eens met Johan, als we samen op kunnen trekken zou dat mooi zijn

toch meer concrete info omtrent hoe naar gasloos, dit lijkt nog erg inwikkeld en is dit technisch haalbaar?

Inspiratie, voorbeelden van buurtgenoten.

Werkt een warmtepomp wel? Ik heb begrepen dat dit alleen hybride kan, omdat een warmtepomp maar tot 35 graden kan verwarmen.

Welke vragen heb je? Welke ondersteuning heb je nodig?

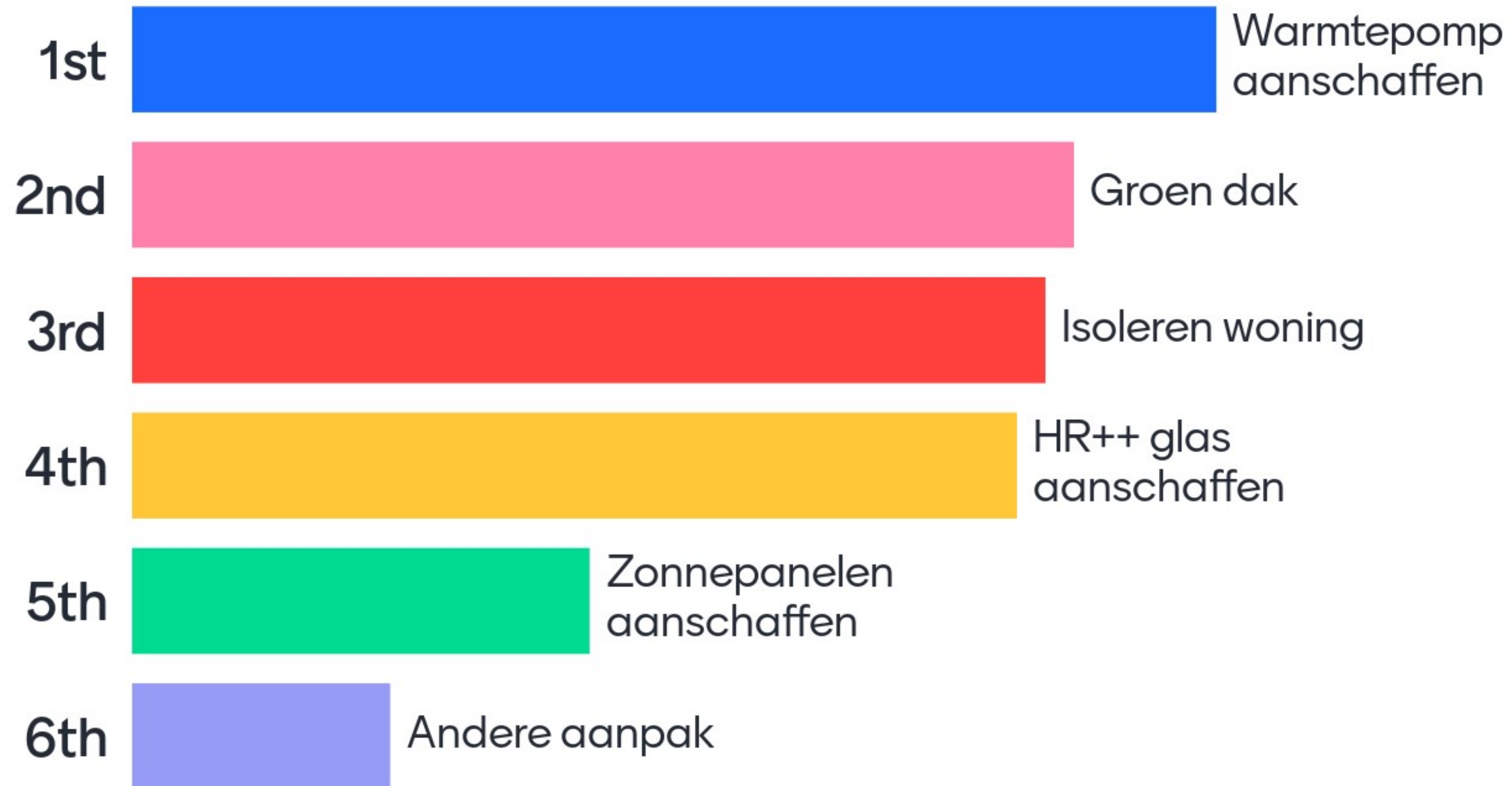
Advies over warmtepompen en gezamenlijk inkoop, installatie etc.

Ik vond de creatieve tips wel leuk/handig, niet de meest voor de hand liggende dingen, met het delen van tips op het gebied van besparen/ duurzaam kom ik weer tot nieuwe inzichten.

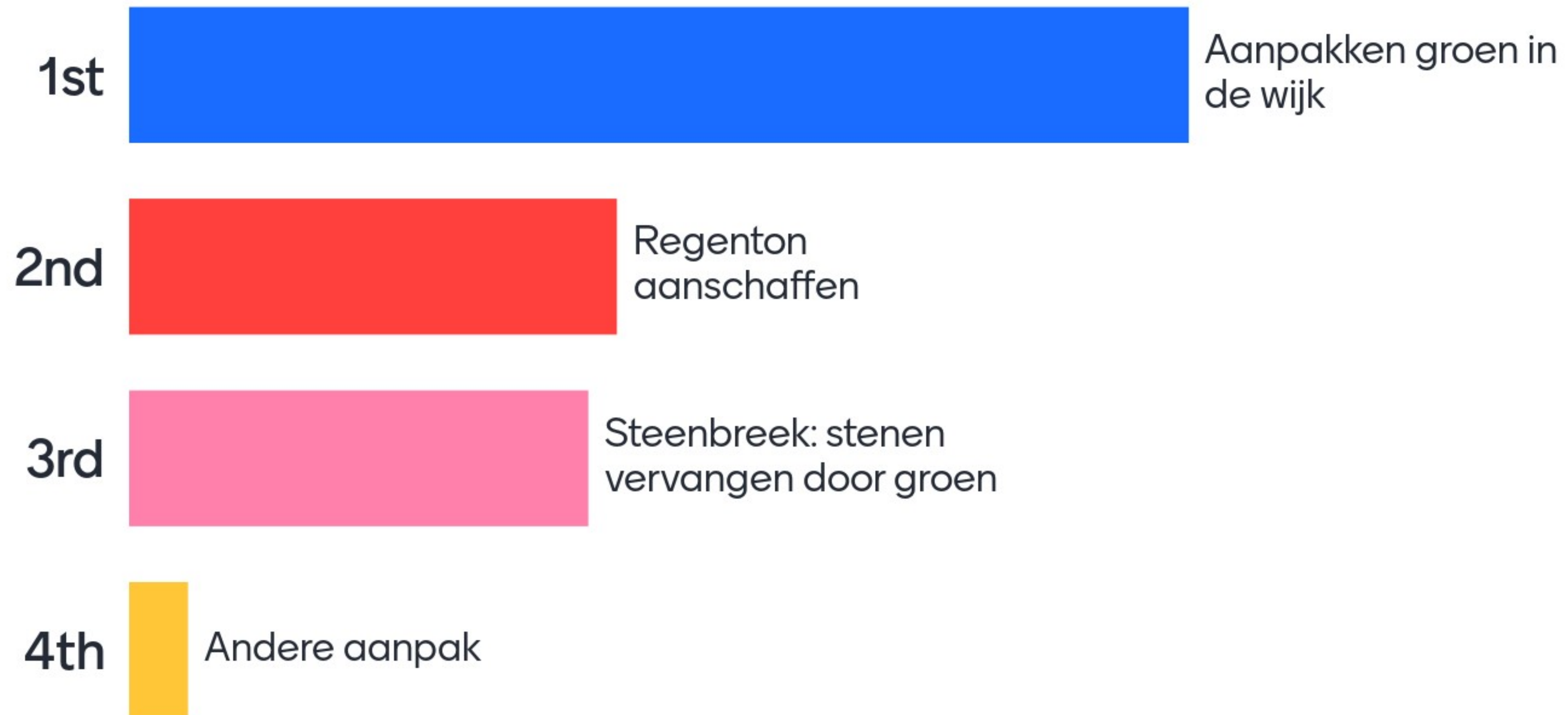
Hoe nu verder?

- ▶ Projectgroep leden: wie doet mee?
- ▶ Deelnemers: wie doet mee?
- ▶ Bijeenkomst(en)
- ▶ Communicatie: verslag, website, sociale media
- ▶ Overbetuwe Doet
- ▶

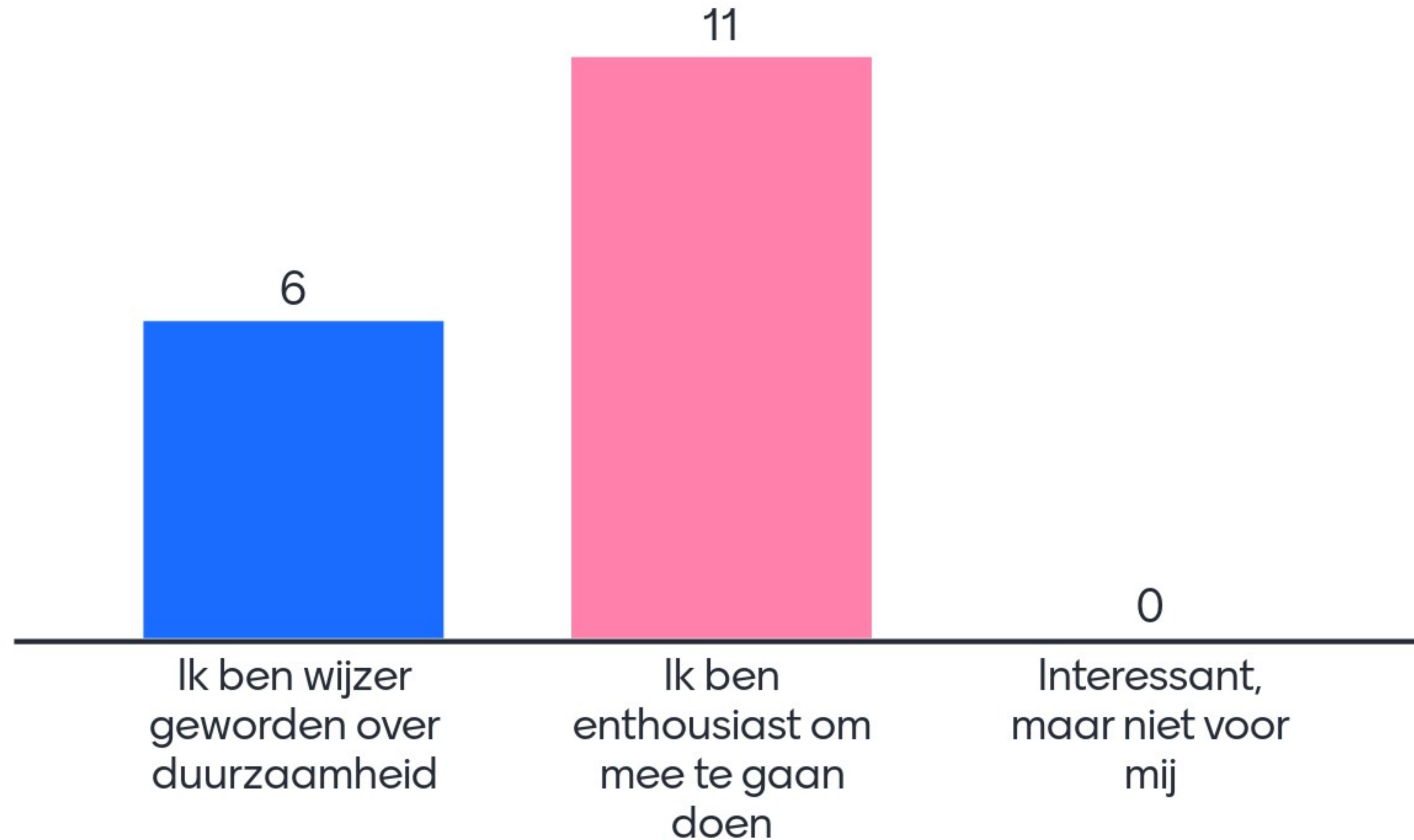
Aan welke aanpak wil je meedoen? (1)



Aan welke aanpak wil je meedoen? (2)



Hoe vond je deze bijeenkomst?



Bedankt voor je aanwezigheid en deelname

Een verslag en een plan voor vervolg worden toegestuurd

